

Výsledky výzkumu veřejného mínění "Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy" (květen 2003)

Úvod

Výzkum veřejného mínění "Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy" je opakováním výzkumu z roku 2002. Pro koncepční práci MPSV je nutné sledovat změny a vývoj veřejného mínění (názorové trendy). Cílem výzkumu bylo validní srovnání názorového trendu v oblasti rovných příležitostí pro muže a ženy.

Výzkum provedla pro MPSV v květnu 2003 formou omnibusového šetření opět firma Taylor Nelson Sofres Factum, s.r.o.

V příložené Závěrečné zprávě z května 2003 jsou uvedeny všechny výstupy a důležitá shrnutí. Podrobnější tabulková příloha je pro zájemce k dispozici v oddělení rovnosti mužů a žen MPSV.

Metodika

Firma TNS Factum, s.r.o., provedla ve dnech 18.-23. dubna 2003 exkluzivně pro potřeby Ministerstva a práce a sociálních věcí šetření týkající se některých vlivů na genderové vztahy.

Výzkum byl realizován v rámci omnibusového šetření, které provedli proškolení tazatelé firmy TNS Factum, s.r.o.

Zkoumanou populací byli obyvatelé České republiky starší 15 let. Výzkum byl proveden tzv. kvótním výběrem. Výběr 1034 respondentů byl uskutečněn na základě proporčního zastoupení podle sociodemografických kvótních znaků. Byly určeny kvóty podle pohlaví, věku, úrovně dosaženého vzdělání, velikosti místa bydliště a regionu.

Data přenesená na počítačová média byla prověřena systémem logických a statistických kontrol, který TNS Factum používá pro odhalení nesrovnalostí a nekonzistencí údajů v primárních dokumentech. Statistické výpočty byly provedeny souborem programů SPSS for Windows.

Šetření navazovalo na stejný výzkum, provedený firmou TNS Factum pro MPSV v roce 2003 (dotazování ve dnech 22.-27. března 2002).

Z výzkumu se vydává tato závěrečná zpráva, jejíž součástí je tabulková příloha, obsahující tabulky třídění druhého a třetího stupně (podsoubor muži a ženy) odpovědí na všechny meritorní otázky.

Hlavní zjištění

Veřejnost se domnívá, že v mnoha oblastech jsou v praxi "práva" jednoho z pohlaví upřednostňována.

Zatímco žena je jednoznačně zvýhodňována při rozvodovém řízení lepšími šancemi získat dítě, muž má výrazně lepší možnosti, pokud jde o odměňování a získávání práce.

Rovné příležitosti vnímají lidé pouze v případě vzdělávání. Zjevně hůře hodnotí šance žen právě ženy, v některých oblastech i lidé starší.

Názory se od roku 2002 příliš nemění, ukazuje se ovšem, že muži letos ve větší míře reflektují situaci v získání odpovídající práce a odměňování jako nepříznivou pro ženy.

Pokud jde o otázku získání dítěte po rozvodu, obě pohlaví se nyní poněkud více než v loňském roce přiklání k odpovědi, že možnosti mužů a žen jsou stejné.

Se stejnými právy pro obě pohlaví souhlasí většina veřejnosti. Téměř nikdo si nemyslí, že by jedno z pohlaví nemělo mít právo na zaměstnání, které by ho činilo soběstačným a nezávislým.

Shoda panuje také v tom, že obě pohlaví by měla být zastoupena v řídicích a rozhodovacích institucích a dělba práce v domácnosti by měla umožňovat stejné volného času pro muže i ženy.

Více než osm z deseti souhlasí s dělbou práce při výchově i péči o dítě a stejnými právy obou rodičů na dítě při rozvodovém řízení.

Jako kontroverzní jsou vnímána opatření na vyrovnávání příležitostí - tzv. "pozitivní diskriminace". Ve většině případů se staví ženy k rovným či vyrovnávacím příležitostem příznivěji než muži.

V porovnání s loňským rokem poklesla míra jednoznačného souhlasu prakticky se všemi sledovanými principy rovných příležitostí. Tento pokles ovšem připadá více na vrub žen - lze říci, že **ženy jsou v roce 2003 ke konceptu rovných příležitostí naladěny rezervovaněji než v předchozím roce.**

Veřejnost pohlíží na působení jednotlivých subjektů ve vztahu k problematice ochrany práv žen spíše pozitivně. Za nejužitečnější je z tohoto hlediska hodnoceno působení škol a médií a za nejméně užitečné osobnosti označované jako zastánci feministického hnutí.

Rozdíl v hodnocení mužů a žen se projevuje především ve vztahu k nevládním organizacím a osobnostem spojeným s feminismem, které ženy hodnotí pozitivněji.

Od roku 2002 se pohled obou pohlaví na užitečnost všech subjektů zkritičtil.

Občané vesměs (z osmdesáti procent) neznají žádná hnutí či organizace, které se zabývají takovými záležitostmi jako je ochrana práv žen či rovné příležitosti pro muže i ženy.

Pouze dva lidé z deseti byli schopni uvést nějaký příklad. **Tato situace je stejná jako v roce 2002.**

Téměř polovina populace si myslí, že domácí násilí na ženách se v naší společnosti vyskytuje přinejmenším často, menší část z nich má za to, že tento jev je u nás zcela běžný.

Necelá polovina je toho názoru, že násilí tohoto druhu se vyskytuje občas a nebo zcela ojediněle.

Ve srovnání s loňským rokem byl zaznamenán mírný nárůst procenta občanů považujících násilí za běžné nebo časté a na druhé straně pokles podílu těch, kdo ho vidí jako občasné či ojedinělé, a to jak u žen, tak u mužů.

Čtvrtina lidí pokládá za běžné fyzické násilí na ženách uvnitř rodin a dvě pětiny tak označuje násilí psychické. Obě formy, a především tu psychickou, reflektují významně častěji ženy.

Na rozdíl od loňského roku však muži letos existenci obou forem násilí méně často popírají.

Letos, stejně jako loni, deklaruje téměř čtyřicet procent občanů, že zná rodinu, kde existuje násilí mezi partnery. Rovněž stejně jako loni častěji takovou rodinu znají ženy než muži.

Podrobné výsledky

Představy o příležitostech mužů a žen

Česká veřejnost se na počátku jednadvacátého století domnívá, že v mnoha oblastech jsou v praxi "práva" jednoho z pohlaví upřednostňována.

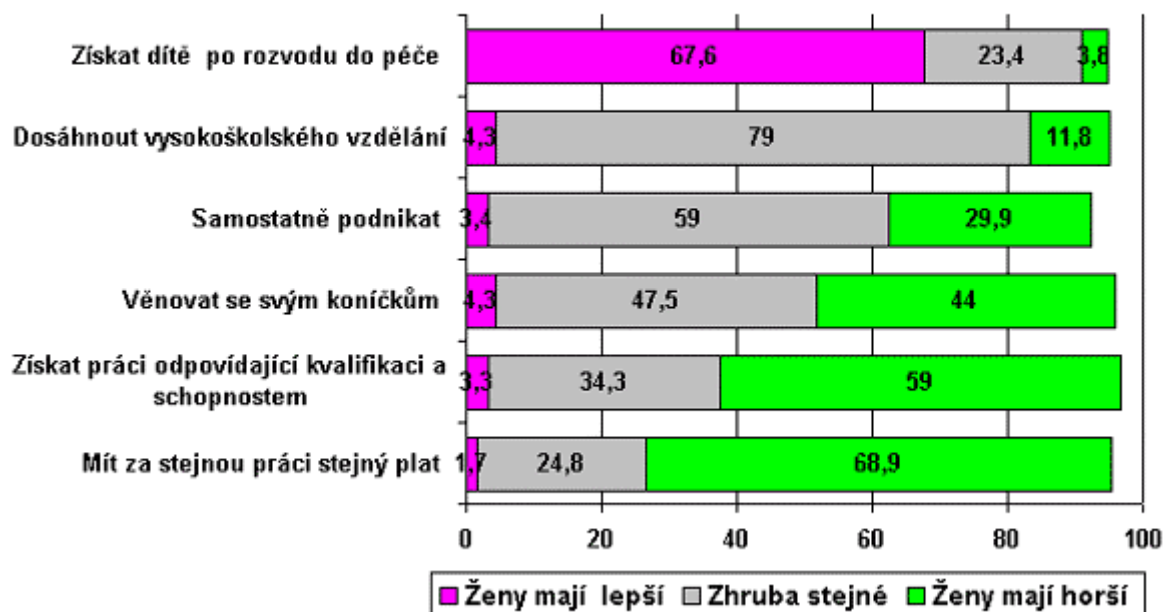
Z předložených oblastí **lidé jednoznačně reflektují výhodu, kterou mají ženy ve vztahu k možnosti získat dítě po rozvodu do své péče.** Zjednodušeně řečeno tři ku jedné, že to bude "bez diskuzí" žena.

Opačně pohlíží společnost na odměňování. Dvě třetiny občanů tvrdí, že lepší možnosti mají v tomto ohledu muži. Víc než polovina lidí si také myslí, že muži mají lepší příležitost získat práci, která odpovídá jejich kvalifikaci a schopnostem.

Pokud jde o možnost věnovat se svým koníčkům, reflektuje jasně společnost také příznivější situaci mužů, ale stejně velký podíl lidí se domnívá, že obě pohlaví jsou na tom zhruba stejně. Stejně šance mají podle více než poloviny veřejnosti muži i ženy v podnikání. Nicméně zbylé odpovědi zřetelně odrážejí výhody na straně mužů.

Jedinou oblast, kde jsou genderové příležitosti vyrovnané, je vzdělání. Osm z deseti občanů si myslí, že jak muži tak ženy mají stejné šance dosáhnout vysokoškolského vzdělání.

Srovnání možností mužů a žen

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi "nevím".

Při pohledu na srovnání letošních výsledků s loňskými je zjevné, že **k výrazným změnám v názorech občanů nedošlo, nicméně jisté posuny zaznamenat lze.** Zejména jde o **vzestup podílu názorů, že ženy mají horší možnosti získat adekvátní práci**, a dále pokles zastoupení názoru, že ženy mohou spíše získat po rozvodu dítě do vlastní péče (i když ten neustále výrazně převažuje), doprovázený vzestupem mínění, že ženy i muži mají v této otázce stejné šance.

Srovnání možností mužů a žen - časová komparace

(údaje za ČR v %, dopočet do 100 % v každém řádku tvoří odpovědi "nevím")

	Rok	Ženy mají lepší	Zhruba stejné	Ženy mají horší
Získat dítě po rozvodu do péče	2002	74,5	17,6	3,1
	2003	67,6	23,4	3,8
Dosáhnout vysokoškolského vzdělání	2002	3,8	83,3	10,2
	2003	4,3	79	11,8
Věnovat se svým koníčkům	2002	3,1	47	47,2
	2003	4,3	47,5	44
Samostatně podnikat	2002	2,2	58,7	32,9
	2003	3,4	59	29,9
Získat práci odpovídající kvalifikaci a schopnostem	2002	4,4	38,6	54,4
	2003	3,3	34,3	59
Mít za stejnou práci stejný plat	2002	3,2	27	67,1
	2003	1,7	24,8	68,9

Hluběji rozklíčovat časový posun můžeme na základě porovnání názorů mužů a žen v obou letech. (Viz následující strana.)

Stále platí, že odpovědi mužů a žen jsou ve většině případů značně odlišné. Nejpodobnější výpovědi lze najít v případě rozvodů. Ve všech ostatních případech se názory žen a mužů liší velmi významně. Společným jmenovatelem je zřetelně častější pocit žen, že jejich možnosti jsou horší. Muži si nemyslí opak, ale domnívají se častěji než ženy, že příležitosti jsou vyrovnané. Největší odchylky jsou v hodnocení možností stejného odměňování a přístupu k zaměstnání.

Časové srovnání ukazuje na stabilitu názorů žen na jedné straně a určité posuny v mínění mužů na straně druhé. **Muži letos ve větší míře reflektují situaci v získání odpovídající práce a odměňování jako nepříznivou pro ženy.** Pokud jde o otázku získání dítěte po rozvodu, obě pohlaví se nyní poněkud více přiklání k odpovědi, že možnosti mužů a žen jsou stejné.

Srovnání možností mužů a žen podle pohlaví

	Rok	Ženy mají lepší		Zhruba stejné		Ženy mají horší	
		muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Získat dítě po rozvodu do péče	2002	76,9	72,3	14,9	20,1	2,5	3,7
	2003	71,5	64,0	19,3	27,2	3,9	3,8
Dosáhnout vysokoškolského vzdělání	2002	4,8	2,9	86,7	80,2	5,6	14,6
	2003	5,0	3,7	83,4	74,9	6,8	16,3
Samostatně podnikat	2002	3,1	1,2	66,0	51,9	25,0	40,2
	2003	3,5	3,4	68,2	50,5	21,8	37,5
Věnovat se svým koníčkům	2002	4,5	1,8	56,3	38,3	36,3	57,4
	2003	5,3	3,4	57,6	38,1	32,0	55,1
Možnost získat práci, odpovídající kvalifikaci a schopnostem	2002	5,3	3,6	52,9	25,4	38,7	68,9
	2003	3,1	3,5	44,8	24,4	48,2	69,0
Mít za stejnou práci stejný plat	2002	3,7	2,6	37,4	17,4	54,8	78,6
	2003	2,9	0,6	32,4	17,6	60,2	76,9

Rozdíly v závislosti na věku nejsou příliš významné. Zatímco v loňském roce se odehrávaly v oblasti možnosti věnovat se koníčkům a především v rovině "stejný plat za stejnou práci" (s rostoucím věkem přibývalo názorů, že ženy mají horší pozici, a ubývalo vyjádření, že jsou na tom zhruba stejně), v letošním roce se projevují obdobně v oblasti přístupu ke vzdělání a podnikání. nejde však o rozdíly dramatické. Zatímco podle 24,4 % lidí mladších 29 let mají ženy horší možnosti v podnikání než muži a 62,4 % říká, že jsou na tom asi tak stejně, tak mezi lidmi staršími 60 let vnímá horší možnosti žen už 34,2 % a 51,9 % hodnotí možnosti jako vyrovnané.

V závislosti na vzdělání je na první pohled patrný problém s hodnocením příležitostí u obyvatel s nižším stupněm vzdělání. Lidé se středoškolským vzděláním si stejně jako před rokem častěji než ostatní (62,7 %) myslí, že ženy mají horší možnosti než muži získat práci, která odpovídá jejich kvalifikaci a schopnostem.

Různé představy lze najít i mezi lidmi podle druhu ekonomické aktivity. Za podstatné lze považovat výrazně nižší podíl představ o horších možnostech žen v získání práce, podnikání i volnočasových aktivitách u studentů a učňů.

Zajímavou odlišnost lze zaznamenat u obyvatel Prahy. Ti si častěji než ostatní myslí, že ženy mají lepší možnosti než muži např. získat odpovídající a stejně ohodnocenou práci. Nicméně i u nich je to názor minoritní.

Podobně je tomu i v ostatních městech nad 100.000 obyvatel, kde je i více rozšířen názor, že možnosti obou pohlaví věnovat se koníčkům jsou stejné.

Třídění podle rodinného stavu ukazuje na to, že rozvedení častěji reflektují horší možnosti žen v oblasti práce a odměňování. Na druhé straně, odlišují se svobodní, kteří výrazně častěji než ostatní považují možnosti obou pohlaví věnovat se svým hobby za stejné.

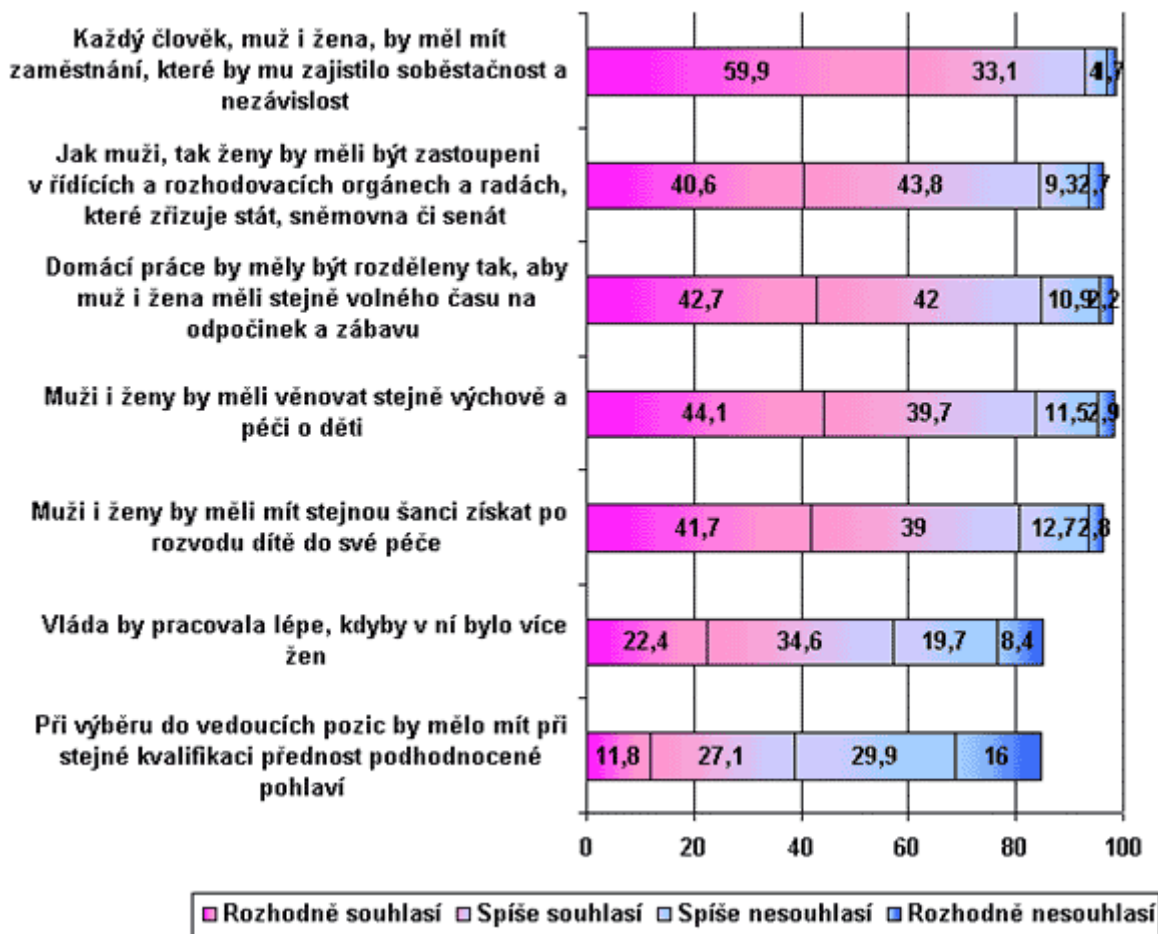
Postoje k rovným příležitostem

Se stejnými právy pro obě pohlaví souhlasí většina veřejnosti. Drtivá většina (93,0 %) si myslí, že každý - ať muž či žena - by měl mít zaměstnání, které by ho činilo soběstačným a nezávislým. Obě pohlaví by měla být zastoupena v řídicích a rozhodovacích institucích (84,4 %) a domácí práce by měly být rozděleny tak, aby muž i žena měli stejně volného času pro zábavu i odpočinek (84,7 %). Obě pohlaví by se měla stejně věnovat výchově i péči o dítě (83,8 %) a měla by mít stejnou šanci získat své dítě po rozvodu do péče (80,7 %).

Více než polovina občanů se domnívá, že vláda by pracovala lépe, kdyby v ní bylo více žen¹.

Jako kontroverzní jsou vnímána opatření na vyrovnávání příležitostí, tzv. "pozitivní diskriminace". Opatření, že při výběru do vedoucích pozic by měli mít při stejných schopnostech přednost příslušníci pohlaví, které je na daném stupni řízení méně početně zastoupeno, je o něco více nepřijatelné než přijatelné.

Postoje k rovným příležitostem

(Dopočet do 100 % tvoří odpovědi "nevím".)

Časové srovnání loňského a letošního výzkumu naznačuje určitý **pokles jednoznačného souhlasu prakticky se všemi tezemi**. Tento pokles je ovšem kompenzován vzestupem mírného souhlasu.

Postoje k rovným příležitostem - časová komparace

(údaje za ČR v %, dopočet do 100 % tvoří odpovědi "nevím")

	Rok	Rozhodně souhlasí	Spíše souhlasí	Spíše nesouhlasí	Rozhodně nesouhlasí
Každý člověk, muž i žena, by měl mít zaměstnání, které by mu zajistilo soběstačnost a nezávislost	2002	66,7	28,8	3,3	0,8
	2003	59,9	33,1	4	1,7
Jak muži, tak ženy by měli být zastoupeni v řídicích a rozhodovacích orgánech a radách, které zřizuje stát, sněmovna či senát	2002	50,5	37,3	8,6	1,3
	2003	40,6	43,8	9,3	2,7

Domácí práce by měly být rozděleny tak, aby muž i žena měli stejně volného času na odpočinek a zábavu	2002	48,6	40,2	9	1,8
	2003	42,7	42	10,9	2,2
Muži i ženy by měli věnovat stejně výchově a péči o děti	2002	50,1	36,6	10,2	2,5
	2003	44,1	39,7	11,5	2,9
Muži i ženy by měli mít stejnou šanci získat po rozvodu dítě do své péče	2002	46,7	34,6	11,4	3,2
	2003	41,7	39	12,7	2,8
Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly také ženy Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní bylo více žen	2002	34,6	36,9	16,3	4,1
	2003	22,4	34,6	19,7	8,4
Při výběru do vedoucích pozic by mělo mít při stejné kvalifikaci přednost podhodnocené pohlaví	2002	16,2	28	30,2	15,2
	2003	11,8	27,1	29,9	16

Ve většině případů se staví ženy k rovným či vyrovnávacím příležitostem příznivěji než muži. Jedinou výjimkou je otázka získání dětí do své péče po rozvodovém řízení, kde, jak známo, jsou ženy považovány za zvýhodněné. Zde sice ženy ve své většině souhlasí, ale nesouhlasných odpovědí, tedy odmítajících rovné šance otce i matky pečovat po rozvodu o dítě, je více než u mužů.

Nejvýraznější rozdíl je v souhlasu s hypotézou, že vláda by pracovala lépe, kdyby v ní bylo více žen. Zde souhlasí téměř tři čtvrtiny žen, ale méně než polovina mužů. Významné rozdíly jsou i v případě rovné dělby práce ve vztahu k volnému času, péči a výchově dětí.

Také upřednostňování pohlaví při výběru do vedoucích pozic, které je na daném stupni řízení podhodnoceno (za předpokladu stejné kvalifikace) je přijímáno pozitivněji ženami. Mezi nimi souhlasí více než polovina a zhruba třetina je proti, zatímco mezi muži je tomu přesně opačně.

Časové srovnání ukazuje na zajímavý poznatek: zatímco mezi muži se názory na rovné příležitosti od roku 2002 změnily jen mírně ve smyslu oslabení souhlasu (index prezentovaný v tabulce většinou stoupl jen v řádu setin), mezi ženami se souhlas oslabil výrazněji (změna indexu vesměs v řádu desetin). Ukazuje se, že **ženy jsou v roce 2003 ke konceptu rovných příležitostí naladěny rezervovaněji než v předchozím roce.**

Srovnání postojů k rovným příležitostem mužů a žen podle pohlaví
(údaje v %, dopočet do 100 % tvoří odpovědi "nevím")

	Rok	Souhlasí		Nesouhlasí		Index ²	
		muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Každý člověk, muž i žena, by měl mít zaměstnání, které by mu zajistilo soběstačnost a nezávislost	2002	94,3	96,6	5,5	2,7	1,46	1,30
	2003	92,7	93,2	5,9	5,6	1,53	1,42
Jak muži, tak ženy by měli být zastoupeni v řídicích a rozhodovacích orgánech a radách, které zřizuje stát, sněmovna či senát	2002	81,2	94,9	16,2	4,1	1,82	1,39
	2003	80,0	88,4	16,0	8,2	1,87	1,60

Domácí práce by měly být rozděleny tak, aby muži i žena měli stejně volného času na odpočinek a zábavu	2002	83,1	94,1	16,5	5,5	1,85	1,45
	2003	77,2	91,8	19,6	7,0	1,94	1,52
Muži i ženy by se měli věnovat stejně výchově a péči o děti	2002	79,6	89,4	19,6	6,3	1,85	1,47
	2003	78,7	88,6	18,9	10,2	1,88	1,59
Muži i ženy by měli mít stejnou šanci získat po rozvodu dítě do své péče	2002	86,3	76,6	9,3	19,6	1,57	1,81
	2003	84,9	86,7	10,6	20,1	1,68	1,83
Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly také ženy Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní bylo více žen	2002	57,0	85,1	32,7	9,0	2,18	1,63
	2003	42,7	70,4	39,6	17,3	2,51	1,86
Při výběru do vedoucích pozic by měli mít při stejných schopnostech přednost příslušníci pohlaví, které je na daném stupni řízení méně početně zastoupeno	2002	34,9	52,9	55,1	36,4	2,71	2,29
	2003	33,5	43,9	52,9	39,2	2,78	2,40

Různé věkové skupiny mají ve většině případů v podstatě shodné poměry souhlasných i nesouhlasných postojů. V některých případech se trochu vymyká nejstarší generace. U lidí starších 60 lze zaznamenat vyšší míru nesouhlasu s tím, aby se obě pohlaví stejně věnovala výchově dětí, dělila si domácí práce a měla stejnou šanci získat dítě po rozvodu.

Lidé se základním vzděláním méně často než lidé se středním a vysokoškolským vzděláním souhlasí s myšlenkami rovných šancí. V případě upřednostňování podhodnoceného pohlaví však souhlasí zejména lidé se středním vzděláním s maturitou i bez, zatímco lidé se základním vzděláním a vysokoškolsky vzdělaní souhlasí výrazně méně.

Mezi jednotlivými dostatečně zastoupenými skupinami podle ekonomické aktivity nejsou žádné významné rozdíly v postojích ke zjišťovaným otázkám.

Zatímco v předchozí baterii otázek týkajících se vnímání reality nebyla zjištěna žádná významná závislost na politické orientaci či stranických preferencích, v případě představ o tom, co by mělo či nemělo být, lze již některé odlišnosti vystopovat. Na rozdíl od většiny ostatních lidí, kteří deklarují krajně levicovou nebo krajně pravicovou orientaci, častěji nesouhlasí s rovnými příležitostmi obou pohlaví (nejvýraznější je to v případě účasti žen v řídicích a rozhodovacích orgánech a ve vládě), ale i u nich je to stále názor menšinový.

Hodnocení institucí a dalších subjektů s ohledem na ochranu práv žen

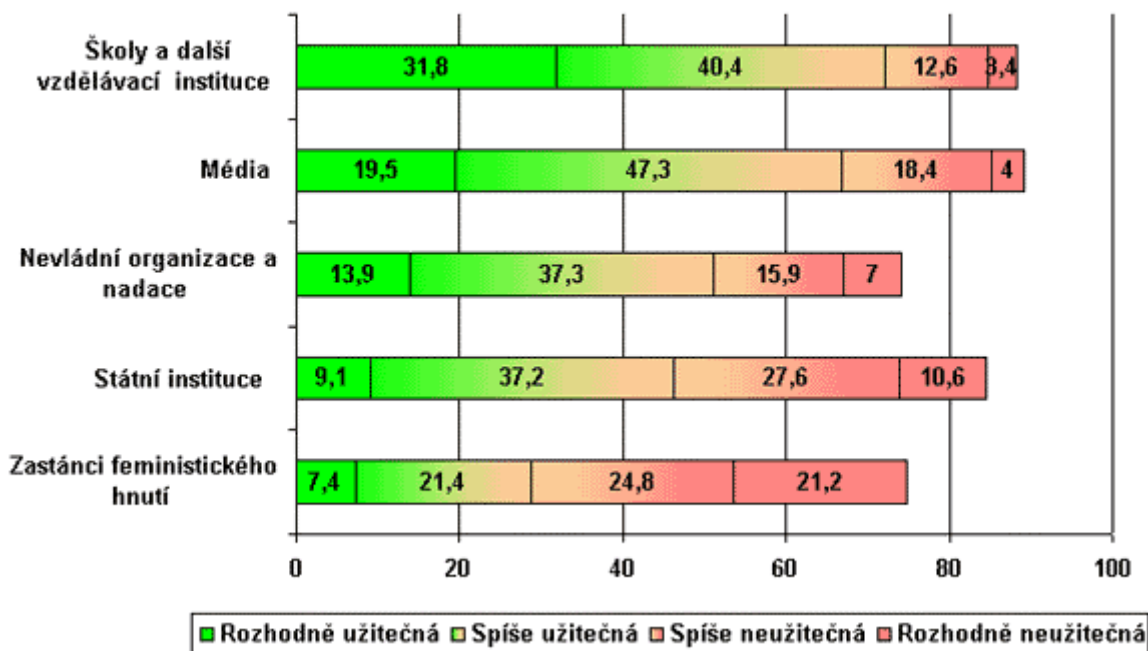
Veřejnost pohlíží na působení jednotlivých subjektů ve vztahu k problematice ochrany práv žen spíše pozitivně. Za nejužitečnější je z tohoto hlediska hodnoceno působení škol a médií a za nejméně užitečné osobnosti jsou považovány označované jako zastánci feministického hnutí.

Většina občanů se domnívá, že školy a další vzdělávací instituce (72,2 %), ale i média -televize, rozhlas, tisk (66,8 %) vykonávají v tomto směru užitečnou činnost.

Přibližně polovina lidí (51,2 %) hodnotí pozitivně činnost nevládních organizací a nadací (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.) a téměř polovina (46,3 %) i státní instituce jako parlament, ministerstva a další vládní orgány.

Stejně jako v případě nadací, také v případě osobností - zastánců feministického hnutí - je poměrně velký, téměř čtvrtinový podíl lidí, kteří nevědí, jak jejich činnost posoudit. Zastávce feminismu pak pokládá z hlediska ochrany práv žen za užitečné jen čtvrtina lidí a převažuje opačný názor.

Hodnocení subjektů z hlediska ochrany práv žen

(Dopočet do 100 % tvoří odpovědi "nevím")

Od loňského roku poněkud oslabilo, jak ukazuje následující tabulka, příznivé hodnocení všech sledovaných subjektů.

Hodnocení subjektů - časové srovnání

(údaje za ČR v %, dopočet do 100 % tvoří odpovědi "nevím")

	Rok	Rozhodně užitečná	Spíše užitečná	Spíše neužitečná	Rozhodně neužitečná
Školy a další vzdělávací instituce	2002	39,5	37,8	10,1	2,8
	2003	31,8	40,4	12,6	3,4
Média	2002	25,4	44,9	16,3	3,1
	2003	19,5	47,3	18,4	4
Nevládní organizace a nadace	2002	14,1	40	15,5	3,8
	2003	13,9	37,3	15,9	7
Státní instituce	2002	13,6	34,9	27,6	7,7
	2003	9,1	37,2	27,6	10,6
Zastánci feministického hnutí	2002	9,7	24,6	25	16,4
	2003	7,4	21,4	24,8	21,2

Činnost škol, médií i státních institucí je z hlediska ochrany práv žen hodnocena oběma pohlavími velmi podobně. Jedinou zajímavou odlišností je v tomto případě vyšší podíl mužů, kteří častěji nevědí či neumějí otázku posoudit.

Jinak je tomu v případě **nevládních organizací, nadací a osob spojených s feministickým hnutím. Vůči jejich přínosu v této oblasti jsou poněkud pozitivněji naladěny ženy.** Při komparaci výsledků za poslední dva roky ovšem vychází najevo, že postoj žen vůči oběma těmito skupinám subjektů se změnil a nyní je kritičtější.

Hodnocení subjektů z hlediska ochrany práv žen podle pohlaví

	Rok	Užitečné		Neužitečné		Index ³	
		muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Nevládní organizace a nadace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.)	2002	47,7	59,9	22,9	15,5	2,22	2,03
	2003	47,9	54,2	23,8	22,0	2,29	2,15
Osobnosti označované jako zastánci feministického hnutí	2002	27,6	40,6	48,1	36,6	2,79	2,50
	2003	24,3	32,9	51,7	40,8	2,95	2,66

Různé věkové , ale do značné míry i vzdělanostní skupiny hodnotí jednotlivé subjekty velmi obdobně. Pouze lidé s nejnižším stupněm vzdělání častěji neumějí odpovědět a s rostoucím vzděláním je patrná tendence hodnotit jednotlivé subjekty pozitivněji především pokud jde o nevládní i státní organizace⁴ (i když ty hodnotí vysokoškolsky vzdělaní poněkud kritičtěji než občané s úplným středním vzděláním).

Zásadní rozdíly nejsou ani v hodnocení jednotlivých skupin podle ekonomické aktivity.

Na venkově i ve městě hodnotí užitečnost různých institucí a dalších subjektů velmi podobně.

Spontánní znalost hnutí a organizací zabývajících se ochranou práv žen a rovnými příležitostmi

Občané vesměs neznají žádná hnutí či organizace, které se zabývají takovými činnostmi jako je ochrana práv žen či rovné příležitosti pro muže i ženy. V tomto směru se situace od loňského roku nezměnila. Pouze dva lidé z deseti byli schopni uvést nějaký příklad. Nejčastěji to byl Svaz žen, dále pak Bílý kruh bezpečí a Feministky 8. března.

Spontánní znalost hnutí a organizací zaměřených na ochranu žen a rovnoprávnost

(% případů⁵)

	2002	2003
nezná	81,6	81,2
Svaz žen	4,0	2,3
Bílý kruh bezpečí	2,9	2,0
Feministky 8. března	1,0	2,0

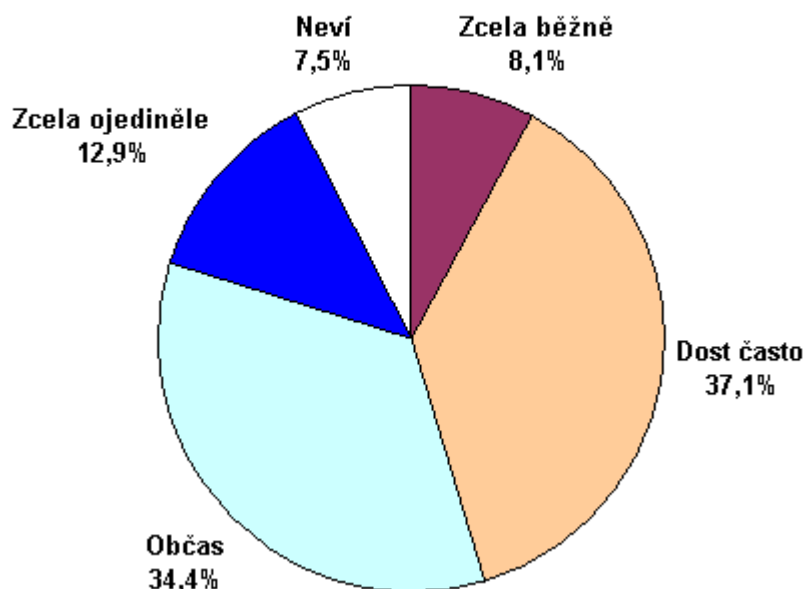
Jihočeské matky	2,1	1,2
Unie za práva žen	0,9	0,4
mezinárodní a české nadace ⁶	2,0	1,9
linky důvěry (obecně)	1,9	1,9
domovy pro osamělé matky	1,7	1,0
jiné ženské organizace ⁷	2,6	4,0
charitativní a církevní organizace	1,0	0,7
politicky, politické strany ⁸	1,1	0,5
jiné odpovědi	1,6	0,9

Odlišnosti v odpovědích na tuto otázku mezi jednotlivými sociodemografickými skupinami nejsou nijak významné. Ženy sice uvádějí některé případy mírně častěji než muži, ale rozdíly jsou na hranici statistické chyby.

Názory na domácí násilí na ženách

Téměř polovina populace si myslí, že domácí násilí na ženách se v naší společnosti vyskytuje přinejmenším často, menší část z nich má za to, že tento jev je u nás zcela běžný. Necelá polovina je toho názoru, že násilí tohoto druhu se vyskytuje občas a nebo zcela ojediněle.

Výskyt domácího násilí na ženách v ČR

Ve srovnání s loňským rokem se výpovědi občanů příliš nezměnily (vzestup odpovědí "zcela běžně" je na hranici statistické výběrové chyby), nicméně je třeba upozornit na **mírný nárůst procenta občanů považujících násilí za běžné nebo časté** (z 42,9 % na 45,2 %) a na druhé straně **pokles podílu těch, kdo ho vidí jako občasné či ojedinělé** (z 52,4 % na 47,3 %).

Výskyt domácího násilí na ženách - časové srovnání (údaje za ČR v %)

	2002	2003
Zcela běžně	6,6	8,1
Dost často	36,3	37,1
Občas	37,8	34,4
Zcela ojediněle	14,6	12,9
Neví	4,7	7,5

Na rozdíl od mužů, z nichž si pouze třetina myslí, že domácí násilí na ženách je u nás časté až běžné, má tento názor zhruba polovina žen.

Ve srovnání s loňským rokem se zvýšil podíl těch žen, které násilí považují za přinejmenším celkem časté (z 51 % odpovědí "zcela běžné" a "dost často" na 55 %).
Jak u žen, tak u mužů si je třeba povšimnout poklesu podílu odpovědí, že domácí násilí na ženách je občasné nebo ojedinělé.

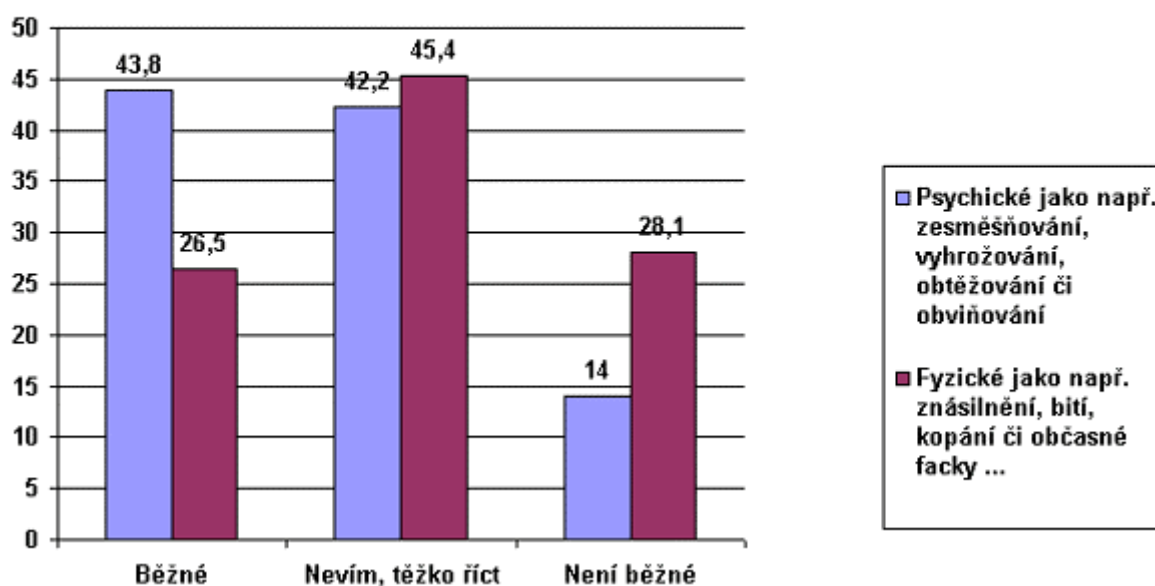
Existence domácího násilí na ženách v ČR podle pohlaví (údaje v %)

	Rok	muži	ženy
Zcela běžně	2002	5,8	7,4
	2003	6,8	9,3
Dost často	2002	28,4	43,6
	2003	27,8	45,7
Občas	2002	41,6	34,3
	2003	40,3	28,9
Zcela ojediněle	2002	19,0	10,6
	2003	15,3	10,7
Neví	2002	5,2	4,2
	2003	9,8	5,4

Mezi dalšími sociodemografickými skupinami se v této otázce v podstatě nevyskytují významné odlišnosti, pouze v závislosti na velikosti místa bydliště lze zaznamenat častější reflexi domácího násilí mezi obyvateli velkých měst, zejména Prahy, a dále mezi rozvedenými.

Pokud jde o dvě základní formy, které můžeme u domácího násilí rozlišovat, **lidé se domnívají, že častější formou je psychické násilí**, jako je různé zesměšňování, vyhrožování, obtěžování či obviňování. Dvě pětiny občanů se domnívají, že tyto jevy jsou u nás běžné. Naproti tomu fyzické násilí jako např. znásilnění, bití, kopání či občasné facky je v českých domácnostech běžné jen podle čtvrtiny lidí.

Výskyt psychického a fyzického domácího násilí na ženách

Ani v případě konkrétnější otázky na domácí násilí nejsou změny názorů od roku 2002 velké, ukazuje se nicméně **pokles odpovědí "není běžné", a to v obou formách**.

Výskyt psychického a fyzického násilí na ženách - časové srovnání (údaje za ČR v %)

	Rok	Běžné	Nevím, těžko říct	Není běžné
Psychické jako např. zesměšňování, vyhrožování, obtěžování či obviňování	2002	43,6	37,9	18,5
	2003	43,8	42,2	14
Fyzické jako např. znásilnění, bití, kopání či občasné facky ...	2002	25,5	40,3	34,2
	2003	26,5	45,4	28,1

Ženy si na rozdíl od mužů u obou forem častěji myslí, že tento druh násilí je běžný. Zvláště výrazné rozdíly jsou v názorech na existenci tzv. psychického domácího násilí na ženách.⁹ Zde je totiž o běžnosti tohoto typu násilí přesvědčena polovina žen, ale jen třetina mužů. Muži se přitom v této otázce více zdráhají vybrat, zda takového násilí je či není běžné.

Časová komparace však naznačuje, že především **muži za uplynulý rok začali existenci obou forem násilí méně odmítat** - podíl odpovědí "není běžné" u nich poklesl výrazněji než u žen.

Existence forem domácího násilí na ženách v ČR podle pohlaví

	Rok	Běžné		Nevím, těžko říct		Není běžné	
		muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy

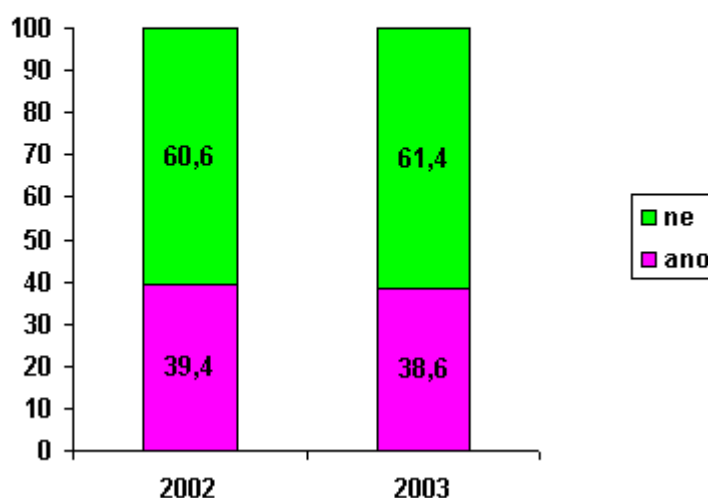
Psychické jako např. zesměšňování, vyhrožování, obtěžování či obviňování	2002	35,5	51,2	42,0	34,1	22,6	14,7
	2003	34,9	52,1	49,0	35,9	16,1	12,0
Fyzické jako např. znásilnění, bití, kopání či občasné facky ...	2002	21,9	28,8	40,7	39,9	37,4	31,3
	2003	21,9	30,8	48,8	42,2	29,3	27,1

Podobně jako u předchozí otázky neexistují mezi dalšími sociodemografickými skupinami v této otázce významnější odlišnosti. Je patrný pouze vliv rodinného stavu. Za běžné také považuje mezi rozvedenými šest z deseti psychické násilí a čtyři z deseti fyzické násilí na ženách.

Obecné mínění o výskytu domácího násilí na ženách dokresluje otázka na znalost konkrétního případu. **Čtyři z deseti občanů uvádějí, že o nějaké rodině, kde násilí mezi manželi či partnery existuje, vědí.** (Ačkoliv se domácí násilí týká v první řadě žen či starších lidí, popř. dětí, existuje i domácí násilí na mužích).

Z časového srovnání plyne, že **situace je v letošním roce stejná jako loni.**

Znalost konkrétní rodiny, kde existuje násilí mezi manželi-partnery

Znalost existence domácího násilí v konkrétní rodině podle pohlaví

	Rok	muži	ženy
ano	2002	31,5	46,9
	2003	32,5	44,4
ne	2002	68,5	53,1
	2003	67,5	55,6

Také v této otázce jsou odpovědi bez velkých odlišností. Odlišné zkušenosti deklarují mladí lidé a především studenti a učni. Jen třetina z nich si je vědoma existence domácího násilí v nějakém konkrétním případě. Naopak mezi rozvedenými je to každý druhý, stejně tak mezi nezaměstnanými.

Poznámky

- 1) Tato položka byla proti loňskému roku, kdy zněla "Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly ženy" vzhledem ke změně reálné situace přeformulována.
- 2) Index je konstruován jako vážený aritmetický průměr, kdy hodnoty 1 by dosahoval, kdyby všichni odpověděli, že rozhodně souhlasí, a hodnoty 4, kdyby všichni odpověděli, že rozhodně nesouhlasí.
- 3) Index je konstruován jako vážený aritmetický průměr, kdy hodnoty 1 by dosahoval, kdyby všichni odpověděli, že jsou rozhodně užitečné a hodnoty 4, kdyby všichni odpověděli, že jsou rozhodně neúžitečné.
- 4) Státní instituce jsou přitom nejkritičtěji hodnoceny nevyučenými ženami. Za užitečné z hlediska ochrany práv žen je pokládá pouze třetina z nich, zatímco mezi muži bez maturity je to polovina.
- 5) Součet přesahuje 100 %, protože dotázaní měli možnost více než jedné odpovědi.
- 6) Jde o nadace a organizace nespecializované na otázku žen. Nejčastěji jsou jmenovány Člověk v tísni, Červený kříž a UNESCO.
- 7) Zde je nejčastěji zmiňována Liga na ochranu žen, Nadace na ochranu týraných žen, Žena v tísni, Rosa a La Strada.
- 8) Zde je zmiňována např. stínová vláda žen, Jana Volfová, Hana Marvanová, Monika Pajerová.
- 9) Hlubší rozbor ukázal, že pokud jde o vnímání existence psychického násilí na ženách, dochází k působení odlišných tendencí v závislosti na věku a pohlaví. Zatímco mezi muži se středoškolským a vysokoškolským vzděláním je tato forma násilí považována stejně často za běžnou jako u ostatních skupin, u žen s rostoucím vzděláním přibývá označení psychického násilí na ženách jako běžného. Hodnocení četnosti fyzického násilí na ženách nevykazuje takovouto závislost.

Dotazník

P: PODEJTE LÍSTEK

GR. Jaká je podle vás u nás situace, srovnáte-li

1 možnosti mužů a žen, pokud jde o

ŽENY MAJÍ LEPŠÍ MOŽNOSTI NEŽ MUŽI	MUŽI I ŽENY MAJÍ ZHRUBA STEJNÉ MOŽNOSTI	ŽENY MAJÍ HORŠÍ MOŽNOSTI NEŽ MUŽI	NEVÍ
1	2	3	4

a) Možnost získat práci, odpovídající kvalifikaci a schopnostem	1 2 3 4	____
b) Mít za stejnou práci stejný plat	1 2 3 4	____
c) Získat dítě po rozvodu do péče	1 2 3 4	____
d) Dosáhnout vysokoškolského vzdělání	1 2 3 4	____
e) Věnovat se svým koníčkům	1 2 3 4	____
f) Samostatně podnikat	1 2 3 4	____

PODEJTE DOTÁZANÉMU LÍSTEK

GR. Nyní Vám přečtu několik výroků, které se vztahují k postavení mužů a žen, a Vy mi prosím u každého pomoci lístku řekněte, nakolik s ním souhlasíte.

ROZHODNĚ SOUHLASÍ	SPÍŠE SOUHLASÍ	SPÍŠE NESOUHLASÍ	ROZHODNĚ NESOUHLASÍ	NEVÍ
1	2	3	4	5

a) Jak muži, tak ženy by měli být zastoupeni v řídicích a rozhodovacích orgánech a radách, které zřizuje stát, sněmovna či senát	1 2 3 4 5	____
b) Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní bylo více žen	1 2 3 4 5	____
c) Při výběru do vedoucích pozic by měli mít při stejných schopnostech přednost příslušníci pohlaví, které je na daném stupni řízení méně početně zastoupeno	1 2 3 4 5	____
d) Každý člověk, muž i žena, by měl mít zaměstnání, které by mu zajistilo soběstačnost a nezávislost	1 2 3 4 5	____

e) Muži i ženy by měli věnovat stejně výchově a péči o děti ...	1 2 3 4 5	____
f) Muži i ženy by měli mít stejnou šanci získat po rozvodu dítě do své péče	1 2 3 4 5	____
g) Domácí práce by měly být rozděleny tak, aby muž i žena měli stejně volného času na odpočinek a zábavu	1 2 3 4 5	____

P: PODEJTE LÍSTEK

GR. Nyní Vám přečtu několik institucí, sdružení apod. a Vy mi prosím řekněte, jak hodnotíte jejich činnost z hlediska ochrany práv žen.

ROZH. UŽITEČNÁ	SPÍŠE UŽITEČNÁ	SPÍŠE NE- UŽITEČNÁ	ROZH. NE- UŽITEČNÁ	NEVÍ
1	2	3	4	5

a) Nevládní organizace a nadace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.)	1 2 3 4 5	____
b) Státní instituce (parlament, ministerstva a další vládní orgány)	1 2 3 4 5	____
c) Média (televize, rozhlas, tisk)	1 2 3 4 5	____
d) Školy a další vzdělávací instituce	1 2 3 4 5	____
e) Osobnosti označované jako zastánci feministického hnutí	1 2 3 4 5	____

GR. Znáte nějaká hnutí či organizace, které se zabývají ochranou práv žen, rovnými příležitostmi pro muže a ženy apod.?

1.

.....

Další

.....

.....

GR Domníváte se, že se domácí násilí na ženách v české společnosti vyskytuje:

Zcela běžně	1	
Dost často	2	
Občas	3	
Zcela ojediněle, výjimečně	4	☐
Neví, neumí se rozhodnout	5	☐

GR Domácí násilí na ženách má dvě základní podoby. Řekněte mi prosím, jestli u nás jsou a nebo nejsou běžné.

BĚŽNÉ	NEVÍM,	NENÍ BĚŽNÉ
TĚŽKO ŘÍCI		

1	2	3
---	---	---

- a) Psychické jako např. zesměšňování, vyhrožování, obtěžování či obviňování 1 2 3
- b) Fyzické jako např. znásilnění, bití, kopání či občasné facky ... 1 2 3

☐
☐

GR Znáte nějakou rodinu, kde existuje násilí

7. mezi manželi – partnery?

ANO	1	☐
NE	2	☐